

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО INTERNATIONAL LAW

<https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-36-27>

УДК 341.231.14

Т.Л. СИРОЇД

доктор юридичних наук, професор,

завідувач кафедри міжнародного і європейського права

E-mail: t.l.syroid@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8165-4078>

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

м. Харків, 61022, майдан Свободи, 4

Л.О. ФОМІНА

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародного і європейського права

E-mail: l.fomina@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8756-4006>

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

м. Харків, 61022, майдан Свободи, 4

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА І ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

АНОТАЦІЯ. У статті приділено увагу питанню щодо забезпечення гендерної рівності у сфері продовольчої безпеки. Зазначено, що гендерна нерівність є основною причиною та наслідком голоду та бідності. Акцентовано, що реалізація права на харчування вимагає подолання історично та структурно обумовленої нерівності, яка підриває доступність, повноцінність, достатність та стабільність продовольчих систем. Вказано щодо ролі Всесвітньої продовольчої програми (далі – ВПП), під егідою якої було прийнято низку гендерних політик, що еволюціонували від підходу, орієнтованого на жінок, до зосередження на гендерній рівності. Зокрема, політики 1996-2001 рр. і 2003-2007 рр. визначають, роль і внесок жінок пов'язані з продовольчою безпекою та місією ВПП з надання продовольчої допомоги. Гендерна політика ВПП 2009 р. встановила основу для подальшого включення гендерних питань у політику, операційні процеси та програми ВПП на всіх рівнях; вона розширила фокус від зобов'язань щодо жінок до гендерних питань, включаючи проблеми, виклики та обов'язки жінок і чоловіків. Метою гендерної політики ВПП 2015-2020 рр. стало надання ВПП можливості інтегрувати питання гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок у всю свою роботу та заходи, щоб забезпечити задоволення різних потреб у продовольчій безпеці та харчуванні жінок, чоловіків, дівчат і хлопців. Гендерна політика ВПП 2022 р. гарантує, що ВПП оптимізує свою присутність, роль і можливості у партнерстві для просування гендерної рівності та розширення прав та можливостей жінок. Приділено увагу Добровільним керівним принципам з питань гендерної рівності і розширення прав та можливостей жінок і дівчат у контексті продовольчої безпеки, схваленим Комітетом із всесвітньої продовольчої безпеки. Вказано, що основною метою Керівних принципів є надання державам-членам, партнерам з розвитку та іншим заінтересованим сторонам допомоги у забезпеченні гендерної рівності та прав жінок і дівчат, розширенні їхніх прав та можливостей і наданні їм провідної ролі в рамках зусиль з ліквідації голоду, відсутності продовольчої безпеки та всіх форм неповноцінного харчування. Вказано щодо діяльності Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН цієї сфері.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: сталий розвиток, гендер, недискримінація, право на достатнє харчування, рівність, сталий розвиток.

Як цитувати: Сироїд Т. Л., Фоміна Л. О., Продовольча безпека і гендерна рівність: міжнародно-правовий аспект. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Право»*. 2023. Вип. 36. С.219-226. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-36-27>

In cites: Syroid T. L., Fomina L. O., (2023). Food security and gender equality: international legal aspect. *The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series «Law»*, (36), P.219-226. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-36-27> (in Ukrainian)

Постановка проблеми. Глобальна продовольча система виробляє достатньо продовольства, щоб забезпечити їжею кожну людину планети. Водночас внаслідок цілої низки проблем як у сільських, так і міських районах зростає кількість тих, хто не може реалізувати своє право на достатнє харчування та задовольнити свої повсякденні потреби в їжі. Зокрема, дискримінація і нерівність посилюють проблему відсутності продовольчої безпеки та різних форм неповноцінного харчування, особливо серед жінок та дівчаток [1]. Гендерна нерівність є основною причиною та наслідком голоду та бідності: за оцінками, 60 відсотків хронічно голодуючих людей у світі становлять жінки та дівчата; 20 відсотків – це діти до 5 років [2]. Слід зазначити, що міжнародні організації приділяють особливу увагу проблемі гендерної дискримінації, проте жінки і дівчатка, як і раніше, стикаються з невідповідною дискримінацією у формі регресивної соціально-економічної політики. Жінки та дівчатка з числа мігрантів, біженців, корінних народів і жінки, які не належать до середнього класу, стикаються з підвищеною вразливістю, в той час як дискурс про «розширення прав і можливостей жінок», що заохочується державами та багатьма корпоративними суб'єктами, використовується для прикриття практики експлуатації та позбавлення прав власності на загальне багатство. Жінки становлять майже половину сільськогосподарської робочої сили в країнах, що розвиваються, але при цьому володіють менше 13% сільськогосподарських земель. Вони відіграють важливу роль у забезпеченні інших людей продовольством, але при цьому мають хитке становище в плані продовольчої безпеки [3]. З огляду на це, врахування гендерного аспекту у сфері продовольчої безпеки вимагає згадженості зусиль як з боку міжнародної спільноти, так і держав.

Стан наукового дослідження теми. Окремі питання, присвячені забезпеченню прав людини, зокрема в соціально-економічній сфері, дотримання принципу гендерної рівності в різноманітних сферах суспільного життя були предметом дослідження, таких учених: М. Буроменський, А. Войціховський, Н. Камінська, Н. Хендель, Л. Невара, І. Шуміло та ін.

Мета дослідження полягає у наданні характеристики положень міжнародно-правових актів щодо забезпечення продовольчої безпеки крізь призму гендерної рівності.

Виклад основного матеріалу. Право на достатнє харчування, що є складовою права на

достатній життєвий рівень, гарантується низкою міжнародних угод з прав людини (Загальна декларація прав людини 1948 р. (ст. 25), Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. (п.1 ст. 11), Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р. (ст. 12), Конвенція про права дитини 1989 р. (ст. 27), Конвенція про права осіб з інвалідністю 2006 р. (ст. 28), Додатковий протокол до Американської конвенції про права людини в галузі економічних, соціальних та культурних прав (Сан-Сальвадорський протокол) 1988 р. (ст. 12), Африканська хартія прав та основ добробуту дитини 1990 (ст. 14), Протокол до Африканської хартії прав людини і народів про права жінок в Африці 2003 р. (ст. 15) тощо та імплементовано в національне законодавство держав світу.

Здійснення права на харчування також має принципове значення для досягнення масштабних цілей, поставлених на Порядку денному у сфері сталого розвитку на період до 2030 року. Прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 25 вересня 2015 року Порядок денний на період до 2030 року покликаний спрямовувати глобальні зусилля у сфері розвитку в період з 2016 по 2030 рік у рамках Цілей у сфері сталого розвитку (далі – ЦСР). У ЦСР безпосередньо не декларується право людини на достатнє харчування, однак ЦСР передбачають реалізацію прав людини для всіх і містять обіцянку того, що ніхто не буде забутий, що є посиленням на принципи рівності та недискримінації, які покладені в основу прав людини. Ця обіцянка не є для держав юридично зобов'язуючою, але має велике значення для реалізації права на харчування: нерівність, зокрема нерівномірний розподіл продовольства та виробничих ресурсів, залишається однією з найбільш серйозних перешкод на шляху реалізації права на харчування, а також інших економічних, соціальних та культурних прав [4].

Право на харчування виходить за рамки вимірної продуктивності – тієї парадигми, на якій побудовано Ціль 2 («Ліквідація голоду»). Реалізація цього права вимагає подолання історично та структурно обумовленої нерівності, яка підриває доступність, повноцінність, достатність та стабільність продовольчих систем [4].

Незважаючи на те, що жінки відіграють ключову роль у досягненні продовольчої безпеки, вони найчастіше страждають від голоду, відсутності продовольчої безпеки та злиднів в

основному внаслідок гендерної нерівності та відсутності можливостей для здійснення ними соціальних, економічних, громадянських і політичних прав та владних повноважень. У багатьох країнах дівчатка вдвічі частіше, ніж хлопчики, помирають від недоїдання і дитячих захворювань, що піддаються профілактиці, та, згідно з оцінками, кількість жінок, які страждають від недоїдання, майже вдвічі перевищує число чоловіків. У багатьох країнах жінки відіграють основну роль у виробництві продуктів харчування. Наприклад, у районах Африки південніше Сахари приблизно 70% сільськогосподарських працівників і 80% працівників харчової промисловості становлять жінки. Однак у багатьох випадках жінки зазнають дискримінації у доступі до засобів виробництва продуктів для достатнього харчування [5].

Крім того, криза цін на продовольство 2007-08 рр. і другий стрибок цін у 2010-11 рр. мали руйнівні наслідки для найбідніших людей світу, поглибивши їх бідність і серйозно порушивши їхнє право на харчування. Непропорційно постраждали дрібні фермери та жінки (60% хронічно голодуючих людей у світі у 2009 році) [6].

Стрибки цін на продукти харчування мають негативні наслідки для жінок, які очолюють домогосподарства. Вони страждають від дискримінації на ринку праці, яка обмежує їх неформальною та випадковою зайнятістю, а також нерівною оплатою праці. Крім того, вони часто витрачають більшу частку їхнього сімейного бюджету на їжу, ніж чоловіки, голови родини [6].

Подібні гуманітарні кризи майже завжди призводять до посилення продовольчої нестабільності та недоїдання. Вони також впливають на жінок, чоловіків, дівчаток та хлопчиків, погіршуючи гендерну рівноправність і звертаючи назад досягнення у сфері розвитку [7].

На підтвердження означеного свідчить думка, висловлена Спеціальним доповідачем щодо права на харчування, який у своїй доповіді наголосив на тому, що конфлікти, мінливість клімату та екстремальні погодні явища, а також економічні спади і кризи посилюють існуючу нерівність у світових продовольчих системах. Зокрема, основний тягар пандемії з погляду наслідків для прав людини відчули на собі такі конкретні групи населення, як виробники продуктів харчування та працівники в харчовій промисловості, жінки і діти [8]. З огляду на це, міжнародною спільнотою при-

діляється пильна увага питанню продовольчої безпеки і гендерної рівності. Зокрема, Всесвітня продовольча програма (далі – ВПП), починаючи з 1996 року прийняла низку гендерних політик, що еволюціонували від підходу, орієнтованого на жінок, до зосередження на гендерній рівності [7].

Так, політики ВПП 1996-2001 рр. і 2003-2007 рр. визначили роль і внесок жінок пов'язаних з продовольчою безпекою та місією ВПП з надання продовольчої допомоги. Вони розглядали традиційні ролі жінок у виробництві, приготуванні та розподілі їжі в домогосподарстві та прагнули покращити контроль жінок над прийняттям рішень, пов'язаних з їжею. Політики були зосереджені на цілеспрямованих діях для жінок, гендерному мейнстрімінгу в програмній діяльності та гендерній рівності у кадровому забезпеченні. Оцінка Політики ВПП 2003-2007 рр. продемонструвала, що ця політика мала три основні переваги: її підхід до базових і стратегічних потреб жінок, її відповідність існуючим методам ВПП та прагматичні заходи, включені в програми. Загалом було сприйнято, що ВПП вийшла за межі риторики та зосередилася на конкретних цільових заходах, що призвело до підвищення видимості і визнання потреб та внеску жінок. Тим не менш, увага до жінок затьмарила гендер і сприяла відсутності розуміння гендерного аналізу та місцевих гендерних проблем. Було відмічено розбіжності між заявленою політикою та фактичною практикою на операційному рівні, що пояснювалося такими недоліками як, брак фінансових ресурсів та обмежений потенціал. В Оцінці стверджувалося, що настав час «оживити» та «розвинути спроможність» ВПП, щоб зробити послідовний і систематичний акцент на впровадженні гендерної рівності у виконання всіх програм ВПП та запровадити підходи, орієнтовані на контекст, на рівні країн [9].

Гендерна політика ВПП 2009 р. «Сприяння гендерній рівності та розширення можливостей жінок у вирішенні проблем у сфері продовольства та харчування» була схвалена Виконавчою радою ВПП у 2009 році. На відміну від двох попередніх гендерних політик, на яких вона базується, ця політика не була обмежена часом. Політика встановила основу для подальшого включення гендерних питань у політику, операційні процеси та програми ВПП на всіх рівнях. Вона розширила фокус від зобов'язань щодо жінок до гендерних питань, включаючи проблеми, виклики та обов'язки жінок і чоловіків. Політика мала за

мету сприяти підвищенню ефективності та стабільності продовольчої допомоги ВПП та сприяти гендерно-чутливій політиці і програмам щодо продовольства та харчування приймаючих країн і партнерів. Зокрема, її цілі включали: зміцнення інституційного середовища для інтеграції гендерних питань; підвищення рівня знань і навичок серед персоналу ВПП щодо врахування гендерних питань у політиці та програми; покращення гендерного підходу у програмах і діяльності ВПП; і підвищення потенціалу в державах-партнерах для включення гендерної перспективи у свої політики та програми [9; 2].

Політика також окреслювала заходи інституційної підтримки для інтеграції гендерних питань у ВПП, включаючи: розвиток потенціалу персоналу, а також адвокацію та підтримку подібних зусиль для уряду і партнерів зі співпраці; заходи та системи звітності; партнерство; пропаганду та дослідження; врахування гендерної перспективи в діяльності на всіх етапах програмного циклу тощо [9].

Метою Гендерної політики ВПП 2015-2020 рр. стало надання ВПП можливості інтегрувати питання гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок у всю свою роботу та заходи, щоб забезпечити задоволення різних потреб у продовольчій безпеці та харчуванні жінок, чоловіків, дівчат і хлопців. З метою досягнення такого результату, політика визначила чотири цілі: 1) продовольча допомога адаптована до різних потреб. Жінки, чоловіки, дівчатка та хлопчики отримують користь від програм продовольчої допомоги, які адаптовані до їх різних потреб та можливостей; 2) рівноправна участь. Жінки та чоловіки на рівній основі беруть участь у розробці, реалізації, моніторингу та оцінці, що змінюють ставлення до гендерних питань у програмах і політиці в галузі продовольчої безпеки та харчування; 3) прийняття рішень жінками та дівчатками. Жінки та дівчата мають більшу вагу при прийнятті рішень щодо продовольчої безпеки та харчування у домашніх господарствах, спільнотах і суспільстві; 4) гендер та безпека. Продовольча допомога не завдає жодної шкоди безпеці, гідності та недоторканності жінок, чоловіків, дівчаток і хлопчиків, які її отримують, та надається з дотриманням їх прав [10].

Гендерна політика ВПП 2022 р. гарантує, що ВПП оптимізує свою присутність, роль і можливості у партнерстві для просування гендерної рівності та розширення прав та можливостей жінок. ВПП представляє світ із нульовим голодом, де кожен має рівні можли-

вості, рівний доступ до ресурсів та рівний голос у рішеннях, які формують їхнє життя. Прагнення до гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок посідає центральне місце в місії ВПП щодо порятунку життів, зміни життя та підтримки країн у їхньому прагненні до досягнення ЦСР. Метою оновленої гендерної політики є забезпечення того, щоб ВПП оптимізувала свою присутність та можливості у партнерстві для просування гендерної рівності і розширення прав та можливостей жінок. Здатність ВПП досягти своїх стратегічних цілей залежить від надання допомоги в галузі продовольства та харчування таким чином, щоб задовольнити різні потреби, пріоритети та досвід жінок, чоловіків, дівчаток і хлопчиків, з якими вона працює. Тому цей документ спирається на досвід та зусилля протягом десятиліть щодо подолання гендерного розриву у продовольчій безпеці та харчуванні [11].

Крім того, важливе значення для забезпечення продовольчої безпеки з урахуванням гендерних аспектів має діяльність Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН цієї сфері (далі – ФАО) та інших істанів у системі ООН.

Зокрема, у вересні 2021 року ФАО, Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку (ІФАД) та ВПП у співпраці із Секретаріатом Комітету із всесвітньої продовольчої безпеки (КВПБ) провели регіональну консультативну нараду з країнами Європи та Центральної Азії, головною метою якої було обговорення «нульового» проєкту Добровільних керівних принципів з питань гендерної рівності та розширення прав та можливостей жінок та дівчаток у контексті продовольчої безпеки та харчування.

Перед учасниками стояло завдання – розглянути та подати зауваження щодо «нульової» редакції Керівних принципів, адаптувати їх до регіональних та національних пріоритетів, а також сприяти формуванню почуття причетності у заінтересованих сторін КВПБ [12].

Як було зазначено в «нульовій» редакції документа, гендерна рівність та розширення прав і можливостей жінок та дівчаток мають велике значення для реалізації прав людини, включаючи право на повноцінне харчування, а також для забезпечення економічної, соціальної та екологічної стійкості продовольчих систем. Саме тому на допомогу урядам, партнерам з розвитку та іншим учасникам руху з досягнення ЦСР Порядку денного на період до

2030 року, зокрема ЦУР 2 та 5, були розроблені Добровільні керівні принципи [12, с. 2].

У жовтні 2023 року Комітетом із всесвітньої продовольчої безпеки було схвалено Добровільні керівні принципи КВПБ з питань гендерної рівності і розширення прав та можливостей жінок і дівчат у контексті продовольчої безпеки. Керівні принципи мають добровільний характер і не мають обов'язкової сили, вони застосовуються відповідно до чинних зобов'язань у рамках національного та міжнародного права, доповнюють і підтримують національні, регіональні та міжнародні ініціативи боротьби з усіма формами дискримінації щодо жінок і дівчаток, які негативно позначаються на продовольчій безпеці та харчуванні як самих, так і членів їхніх сімей, домогосподарств, громад та країн.

Основною метою Керівних принципів є надання державам-членам, партнерам з розвитку та іншим заінтересованим сторонам допомоги в забезпеченні гендерної рівності та прав жінок і дівчат, розширенні їхніх прав та можливостей і наданні їм провідної ролі в рамках зусиль з ліквідації голоду, відсутності продовольчої безпеки та всіх форм неповноцінного харчування з метою послідовної реалізації права на достатнє харчування у контексті національної продовольчої безпеки. У керівних принципах наведені конкретні рекомендації щодо заходів політики, які ґрунтуються на передовій практиці та досвіді всебічного обліку гендерної проблематики та реалізації державних заходів політики, програм й інноваційних рішень, орієнтованих на гендерні перетворення. Вони спрямовані на усунення корінних причин гендерної нерівності зокрема шляхом сприяння застосуванню підходів, що враховують гендерну проблематику та сприяють удосконаленню правових, політичних й інституційних механізмів, національних планів та програм, а також розвитку інноваційних партнерств та нарощування фінансових ресурсів [1].

У 2022 році Організацією економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР) та ФАО було підготовлено записку «Урахування гендерних аспектів при комплексному аналізі ризиків у виробничо-збутових ланцюжках». Ця записка, присвячена політиці підприємств з обліку гендерних аспектів при комплексному аналізі ризиків у виробничо-збутових ланцюжках, підготовлена на основі Керівництва ОЕСР-ФАО з відповідальної ділової поведінки у сільськогосподарських товаропровідних ланцюжках і містить рекомендації щодо того,

яким чином компаніям слід проводити комплексний аналіз ризиків обліком гендерної складової. У ній наводяться практичні приклади того, як компанії, що працюють у різних ланках сільськогосподарських товаропровідних ланцюжків, можуть адаптувати свої зусилля щодо відповідального підбору постачальників та проведення комплексного аналізу ризиків для досягнення більш ефективних результатів у сфері розвитку на користь жінок і дівчаток. Ця записка також покликана допомогти компаніям зрозуміти, яким чином їх зусилля щодо проведення комплексного аналізу ризиків можуть сприяти досягненню Цілі 5 у сфері сталого розвитку (Забезпечення гендерної рівності та розширення прав та можливостей усіх жінок та дівчаток), якщо при цьому враховуватимуться гендерні аспекти та ділові відносини з постачальниками у сільськогосподарських товаропровідних ланцюжках [13].

Крім того, ФАО, Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку (далі – МФСР) та ВПП започаткували Спільну програму гендерних трансформаційних підходів до продовольчої безпеки та харчування (далі – JP GTA) [14] з метою – подолати основні причини гендерної нерівності та запустити процеси трансформаційних змін, які призведуть до гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок, з метою сприяння досягненню ЦСР 2 щодо нульового голоду шляхом підтримки регіональних організацій та їхніх партнерів у впровадженні гендерних трансформаційних підходів у їхні політичні діалоги, програми, методи роботи та інституційну культуру, а також посилення їхньої співпраці. JP GTA була започаткована у відповідь на заклик спільного заходу високого рівня «Зробіть крок вперед разом із сільськими жінками, щоб подолати голод і бідність» сприяти трансформаційним підходам до подолання основних соціальних та поведінкових причин гендерної нерівності. Зміщуючи політичний, інституційний та соціально-культурний статус-кво в бік гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок, JP GTA прагне зробити свій внесок у подолання бідності та голоду відповідно до амбітного бачення Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року.

JP GTA зосереджується на підвищенні ефективності агенцій Організації Об'єднаних Націй – ФАО, ВПП, МФСР – та їхніх партнерів для сприяння досягненню продовольчої безпеки, покращенню харчування та сталому сільському господарству шляхом усунення

основних причин гендерної дискримінації та запуску процесів трансформаційних змін, які призводять до гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок [15].

Висновки. Таким чином, можемо констатувати, що гендерна рівність є необхідною умовою для створення миру з нульовим голодом, у якому всі жінки та чоловіки можуть здійснювати свої права людини, зокрема право на достатнє харчування. Разом з тим, незважаючи на успіхи, досягнуті міжнародною спільнотою за останні десятиліття, жінки у всьому світі продовжують стикатися з дискримінацією і нерівністю. Така ситуація має своїм наслідком відсутність продовольчої без-

пеки та недостатнє харчування, а також негативно позначається на різних елементах продовольчої і створює перешкоди для перетворення продовольчих систем на інклюзивні, інноваційні та стабільні. З огляду на це, досягнення гендерної рівності та розширення можливостей жінок мають ключове значення у роботі Всесвітньої продовольчої програми та інших спеціалізованих установ ООН. Разом з тим, з метою досягнення продовольчої безпеки і безпеки харчування для всіх людей без винятку політика і програми продовольчої допомоги повинні бути спрямовані на створення умов, що сприяють гендерній рівності та розширенню можливостей жінок, а не підривають їх.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. CFS voluntary guidelines on gender equality and women's and girls' empowerment in the context of food security and nutrition, CFS 2023/51/3. URL: <https://www.fao.org/3/nn097en/nn097en.pdf>.
2. WFP Gender Policy 2009. URL: <https://documents.wfp.org/stellent/groups/public/documents/communications/wfp203758.pdf>.
3. Report of the Special Rapporteur on the right to food (Critical perspective on food systems, food crises and the future of the right to food) A/HRC/43/44. URL: <https://documentsddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G20/015/74/PDF/G2001574.pdf?OpenElement>.
4. Interim report of the Special Rapporteur on the right to food, A/74/164. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N19/216/67/PDF/N1921667.pdf?OpenElement>.
5. The Right to Adequate Food: Fact Sheet No. 34. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, 49 p. URL: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/FactSheet34en.pdf>.
6. Botreau H., Cohen M.J. Gender inequalities and food insecurity. Ten years after the food price crisis, why are women farmers still food-insecure? Oxfam International. 2019. 59 p. URL: <https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620841/bp-gender-inequalities-food-insecurity-150719-en.pdf>.
7. World Food Programme: Gender equality. URL: https://www.wfp.org/gender-equality?_ga=2.137394932.595229796.1702421644-480898024.1702421613.
8. Interim report of the Special Rapporteur on the right to food, Michael Fakhri, A/76/23. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N21/208/03/PDF/N2120803.pdf?OpenElement>
9. Terms of Reference. WFP Gender Policy: A Policy Evaluation. WFP, 2013. URL: <https://documents.wfp.org/stellent/groups/public/documents/tor/wfp256455.pdf>.
10. WFP Gender Policy 20152020. URL: https://documents.wfp.org/stellent/groups/public/documents/communications/wfp276754.pdf?_ga=2.108008518.595229796.1702421644-480898024.1702421613.
11. WFP Gender Policy 2022. URL: <https://www.wfp.org/publications/wfp-gender-policy-2022>.
12. FAO Europe and Central Asia Gender Newsletter. November 2021. Issue #5. URL: <https://www.fao.org/3/cb7872en/cb7872en.pdf>.
13. Integrating a gender perspective into supply chain due diligence. OECD, FAO, 2021. 10 p. URL: <https://www.fao.org/documents/card/en/c/CB7780EN>.
14. FAO: Joint Programme on Gender Transformative Approaches for Food Security and Nutrition. URL: <https://www.fao.org/joint-programme-gender-transformative-approaches/en>.
15. FAO: Joint Programme on Gender Transformative Approaches for Food Security and Nutrition. About the Joint Programme. URL: <https://www.fao.org/joint-programme-gender-transformative-approaches/overview/about-theJP/en>.

Стаття надійшла до редакції 28.10.2023

Стаття рекомендована до друку 29.11.2023

T.L. SYROID

DSc (Law), Professor,

Head of the Department of International and European Law

E-mail: t.l.syroid@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8165-4078>

V.N. Karazin Kharkiv National University
Kharkiv, 61022, Svobody square,4

L. O. FOMINA

PhD(Law), Associate Professor,

Associate Professor of the Department of International and European Law

E-mail: l.fomina@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8756-4006>

V.N. Karazin Kharkiv National University
Kharkiv, 61022, Svobody square,4

FOOD SECURITY AND GENDER EQUALITY: INTERNATIONAL LEGAL ASPECT

ANNOTATION. The article focuses on the issue of gender equality in the field of food security. It is noted that gender inequality is the main cause and consequence of hunger and poverty. It is emphasised that the realisation of the right to food requires overcoming historically and structurally based inequalities that undermine the accessibility, adequacy, sufficiency and sustainability of food systems. The role of the World Food Programme (hereinafter – WFP) is highlighted, under the auspices of which a number of gender policies have been adopted, evolving from a women-centred approach to a focus on gender equality. In particular, the 1996-2001 and 2003-2007 policies define the role and contribution of women in relation to food security and WFP's food assistance mission. WFP Gender Policy 2009 established a framework for further mainstreaming gender into WFP policies, operations and programmes at all levels; it broadened the focus from a commitment to women to gender issues, including the concerns, challenges and responsibilities of women and men. The goal of the WFP Gender Policy 2015-2020 was to enable WFP to integrate gender equality and women's empowerment into all its work and activities to ensure that the different food security and nutrition needs of women, men, girls and boys are met. The WFP Gender Policy 2022 ensures that WFP optimises its presence, role and capacity in partnerships to advance gender equality and women's empowerment. Attention is paid to the Voluntary guidelines on gender equality and women's and girls' empowerment in the context of food security and nutrition, endorsed by the Committee on World Food Security. It is stated that the main purpose of the Guidelines is to assist Member States, development partners and other stakeholders in ensuring gender equality and the rights of women and girls, empowering them and giving them a leading role in efforts to eliminate hunger, food insecurity and all forms of malnutrition. The activities of the Food and Agriculture Organisation of the United Nations in this area are also described.

KEYWORDS: *sustainability, gender, non-discrimination, right to adequate food, equality, sustainable development.*

REFERENCES

1. CFS voluntary guidelines on gender equality and women's and girls' empowerment in the context of food security and nutrition, CFS 2023/51/3. URL: <https://www.fao.org/3/nn097en/nn097en.pdf>.
2. WFP Gender Policy 2009. URL: <https://documents.wfp.org/stellent/groups/public/documents/communications/wfp203758.pdf>.
3. Report of the Special Rapporteur on the right to food (Critical perspective on food systems, food crises and the future of the right to food), A/HRC/43/44. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G20/015/74/PDF/G2001574.pdf?OpenElement>.
4. Interim report of the Special Rapporteur on the right to food, A/74/164. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N19/216/67/PDF/N1921667.pdf?OpenElement>.
5. The Right to Adequate Food: Fact Sheet No. 34. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, 49 p. URL: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/FactSheet34en.pdf>.
6. Botreau H., Cohen M.J. Gender inequalities and food insecurity. Ten years after the food price crisis, why are women farmers still food-insecure? Oxfam International, 2019. 59 p. URL: <https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620841/bp-gender-inequalities-food-insecurity-150719-en.pdf>.
7. World Food Programme: Gender equality. URL: https://www.wfp.org/gender-equality?_ga=2.137394932.595229796.1702421644-480898024.1702421613.
8. Interim report of the Special Rapporteur on the right to food, Michael Fakhri, A/76/23. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N21/208/03/PDF/N2120803.pdf?OpenElement>
9. Terms of Reference. WFP Gender Policy: A Policy Evaluation. WFP, 2013. URL: <https://documents.wfp.org/stellent/groups/public/documents/tor/wfp256455.pdf>.

10. WFP Gender Policy 20152020. URL: https://documents.wfp.org/stellent/groups/public/documents/communications/wfp276754.pdf?_ga=2.108008518.595229796.1702421644-480898024.1702421613.
11. WFP Gender Policy 2022. URL: <https://www.wfp.org/publications/wfp-gender-policy-2022>.
12. FAO Europe and Central Asia Gender Newsletter. November 2021. Issue #5. URL: <https://www.fao.org/3/cb7872en/cb7872en.pdf>.
13. Integrating a gender perspective into supply chain due diligence. OECD, FAO, 2021. 10 p. URL: <https://www.fao.org/documents/card/en/c/CB7780EN>.
14. FAO: Joint Programme on Gender Transformative Approaches for Food Security and Nutrition. URL: <https://www.fao.org/joint-programme-gender-transformative-approaches/en>.
15. FAO: Joint Programme on Gender Transformative Approaches for Food Security and Nutrition. About the Joint Programme. URL: <https://www.fao.org/joint-programme-gender-transformative-approaches/overview/about-the-JP/en>.

The article was received by the editors 28.10.2023

The article is recommended for printing 29.11.2023